

1997-01-01

ความรักกับการเมือง : ศึกษาการเมือง ของเพลโต มาคิอาเวลลี และเวเบอร์

จักรพันธ์ วรรณมิตร

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

วรรณมิตร, จักรพันธ์ (1997) "ความรักกับการเมือง : ศึกษาการเมือง ของเพลโต มาคิอาเวลลี และเวเบอร์," *Journal of Social Sciences*: Vol. 30: Iss. 3, Article 3.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol30/iss3/3>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ความรักกับการเมือง : ศึกษาปรัชญาการเมือง ของเพลโต มาคิอาเวลลี และเวเบอร์*

จักรพันธ์ พรนิมิตร

บทความนี้มุ่งหวังที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและความรัก ในทฤษฎีของปราชญ์ตะวันตกชื่อดัง 3 ท่าน คือ เพลโต มาคิอาเวลลี และเวเบอร์ ผ่านงานสำคัญๆ อย่าง The Republic, The Prince และ The Profession and Vocation of Politics¹

ความรักในทฤษฎีของเวเบอร์ (acosmic love) จะถูกนำมาเปรียบเทียบกับความรักของเพลโต และมาคิอาเวลลี เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าทฤษฎีเรื่องความรักของทั้ง 3 ท่านนี้ จะมีความเชื่อมโยงกับการเมือง แต่ความรักของเวเบอร์มีส่วนที่แตกต่างอยู่บ้าง

โดยทั่วไปแล้ว สำหรับเพลโตและมาคิอาเวลลีนั้น ความรักหรือ eros (ซึ่งมีนัยยะแห่งกิเลส, ตัณหา, ความปรารถนา, ฯลฯ) มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดของพวกเขา แต่สำหรับเวเบอร์แล้ว ความรักของเขา---acosmic love นั้น แม้จะเกี่ยวข้องกับความปรารถนา---passion แต่มันก็ไม่ใช่แค่ "sterile excitement" แต่เป็นปรารถนาที่เกี่ยวข้องกับ thing itself (Sachlichkeit) เป็นปรารถนาที่เชื่อมโยงกับ cause (Sache) หรือพระเจ้าผู้เป็นต้นกำเนิด (cause) ของทุกๆ สิ่งนั่นเอง (Weber ฉบับ Lassman and Speirs, 1994: หน้า 353).

ดังนั้นมันจึงเป็นความปรารถนาที่สอดคล้องกับ "ศาสนาแห่งการไถ่บาป" (the religion of salvation)

* บทความชิ้นนี้ แปลและแก้ไขเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ Love and Politics: Studies in Plato's, Machiavelli's, and Weber's Political Philosophy ซึ่งเป็นรายงาน (essay) 1 ใน 6 ชิ้น สำหรับหลักสูตรมหาบัณฑิต Social and Political Thought มหาวิทยาลัย Warwick ปีการศึกษา 1994-95

¹ หรือที่รู้จักกันแพร่หลายกว่าในชื่อ Politics as a Vocation แต่ในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนใช้ฉบับที่มี Lassman และ Speirs เป็นบรรณาธิการ และบรรณาธิการก็ใช้ชื่อตามที่ได้เห็นอยู่นี้ ซึ่งแม้ว่าจะฟังดูไม่สละสลวยเท่ากับชื่อที่แพร่หลายอยู่ แต่ผู้เขียนได้รับการแนะนำว่าฉบับแปลของ Lassman และ Speirs นี้ แปลได้ละเอียดและเข้าใจง่ายกว่าฉบับอื่นๆ ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้เขียนเองพบว่าอย่างน้อยที่สุดฉบับแปลของ Lassman และ Speirs นี้ก็เข้าใจได้ง่ายกว่าฉบับของ Gerth และ Mills ซึ่งมีลักษณะการใช้ภาษาสละสลวย แต่ไม่ให้ความสำคัญกับรายละเอียดปลีกย่อยเท่าไรนัก โดยเฉพาะการวงเล็บรากศัพท์เยอรมัน ซึ่งตรงจุดนี้ Lassman และ Speirs ทำได้ดีกว่ามาก

ใน Symposium ไสกราติสนั้นถูกกล่าวอ้างว่าหลงรัก Alcibiades เนื่องจากความงามของ Alcibiades (ซึ่งเป็นผู้ชาย) ดังนั้นในจุดเริ่มแรก ความรักของโสกราตีสย่อมเป็น *eros* หรือความรักที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับอารมณ์ปรารถนาทางโลกิยะนั่นเอง เมื่อ Alcibiades พยายามที่จะล่อลวงโสกราตีส เพื่อที่จะพิสูจน์ว่า ไสกราตีสเองนั้นไม่ได้แตกต่างอะไรจากคนอื่น ๆ นั่นก็คือ Alcibiades เห็นว่าโสกราตีส คงจะตกอยู่ในหลุมพรางแห่งความปรารถนาทางเพศเป็นแน่ แต่ทว่า Alcibiades ก็คิดผิด เนื่องจาก ไสกราตีสวางเฉยต่อการยั่วยวนของ Alcibiades แต่ก็ไม่ว่าโสกราตีสจะเป็นบุรุษผู้หลุดพ้นออกจาก “คำกฤษฎาแห่งอารมณ์ปรารถนา” ไปได้ เพียงแต่โสกราตีสได้ “ทับซ้อน” (*sublimate*)² *eros* ด้วย *philia* (หรือรักที่มีนัยยะเชื่อมโยงกับมิตรภาพมากกว่าอารมณ์ปรารถนาทางเพศแบบที่พบใน *eros*) แห่งปัญญา (*sophia*---wisdom) มันคือ *philosophy* ที่ทำให้โสกราตีสกลายเป็นคนที่ Alcibiades รัก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รักแห่งปัญญา (*philia of sophia*) นั้น ถูกสรรสร้างจาก *eros*

สำหรับเพลโตแล้ว คนรัก (*the lover*) ก็คือผู้ที่มีความงามเป็นเป้าประสงค์ของเขาในการที่จะรัก แต่สำหรับนักปราชญ์แล้ว มันคือ “แบบของความงาม” (*Form of beauty*) ที่เป็นเป้าหมาย และแบบของความงามนี้ก็เชื่อมโยงกับ “แบบของความคิด” (*Form of good*) ด้วย (Symposium '200e)

ในการมุ่งหมายความดีนั้น ปราชญ์ก็จะตกหลุมรักกับแบบของความคิด ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ก็โดยปัญญา

ดังนั้น เพื่อที่จะเติมเต็มความรัก (*eros*) ของเขา เขาจึงกลายมาเป็นเพื่อน (*philos*) ของปัญญา หรือเขาได้กลายเป็นปราชญ์(*philosopher*) นั่นเอง

สำหรับเพลโตแล้ว การที่จะเป็นปราชญ์ ก็เพื่อปกครองตนเองอย่างยุติธรรม (*to govern oneself justly*) และนี่ก็เป็นจริงในระดับใหญ่ของการปกครอง กล่าวคือในระดับเมือง ด้วย

ดังนั้น ความรัก (*eros*) จึงเกี่ยวข้องกับการเมือง ไม่ว่าจะในระดับใจหรือเมืองก็ตาม

สำหรับมาคิอาเวลลีนัน “เจ้า” (*prince*) เป็นผู้ที่มี *virtù* ซึ่ง Pitkin ได้ขยายความไว้ว่า

² คำว่า “ทับซ้อน” เป็นศัพท์ที่ผู้เขียนบัญญัติขึ้นเองโดยแปลจากศัพท์ภาษาอังกฤษ *sublimation* ซึ่งมีที่มาจากศัพท์เยอรมัน *sublimieren*

Kaufmann ได้อธิบายไว้ว่า *sublimieren* ก็คือการสร้างความชอบธรรมให้กับสัญชาตญาณของมนุษย์ เขายังกล่าวต่อไปอีกว่า *sublimieren* ของ Nietzsche นั้น มีความเหมือนกับคำว่า *aufheben* ของ Hegel ที่แปลว่า “การคงไว้ (*preserving*), ยกเลิก (*canceling*), และการยกขึ้น (*lifting up*) ในเวลาเดียวกัน”

“การทับซ้อนจะเกิดขึ้นได้ ก็โดยการที่มีเจตจำนงแห่งอำนาจ (*will to power*) ที่ถูกนิยามในแง่ของอำนาจที่เป็นจุดหมายซึ่งคงอยู่อย่างเดิมตลอดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (*metamorphoses*) จุดหมายสำคัญนี้ถูก “สงวน” (*preserved*) ไว้ ไม่น้อยกว่าพลังงาน ในขณะที่จุดหมายเฉพาะหน้าถูก “ยกเลิก” (*canceling*); และ “การยกขึ้น” (*lifting up*) ประกอบอยู่ในการได้มาซึ่งอำนาจที่ยิ่งใหญ่กว่า” (Kaufmann 1968: *Nietzsche: Philosopher, Psychologist, Antichrist*. New Jersey. Princeton University Press หน้า 236).

virtù นั้น มาจากคำว่า “vir” ซึ่งแปลว่า “บุรุษ” (Pitkin 1984) และกล่าวต่ออีกว่า “บุรุษ” สำหรับ มาคิอาเวลลีแล้ว ไม่ใช่แค่ด้านจริยธรรมเพียงด้านเดียว หากแต่หมายถึง “บุรุษ” ในด้าน “ความสามารถ” (ability) อีกด้วย กล่าวคือ ชายนั้นจะต้องมีคุณสมบัติ ทั้ง “สิงห์” (lion) และ “สุนัขจิ้งจอก” (fox) ดังนั้น virtù จึงน่าจะเข้าได้กับคำว่า arete ของกรีก ที่มีความหมายถึง ดี ทั้งจริยธรรม และประสิทธิภาพ (Lee 1987 หน้า 95) ในบทละครเรื่อง Mandragola นั้น มาคิอาเวลลีแสดงเรื่องเกี่ยวกับชายหนุ่ม นาม Callimaco และชัยชนะของเขาที่มีเหนือ Lucretia ที่มีสามีอยู่แล้ว นั่นคือ Nicia

Callimaco จำเป็นต้องอาศัย Ligurio เพื่อนของเขาในอันที่จะทำให้แผนการครั้งนี้สำเร็จผล Pitkin ย้ำให้เห็นถึงความหมายเชิงอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของ Callimaco และ Ligurio ว่า ทั้ง 2 บุคลิกนี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นชาย นั่นคือ Callimaco มีพลังของความหนุ่ม กล้าหาญ เต็มไปด้วยความมั่นใจ และความทะเยอทะยาน หรืออีกนัยหนึ่ง เขาก็เปรียบเหมือนกับ “ราชสีห์” นั่นเอง ในขณะที่ Ligurio นั้น เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมกลโกงต่างๆ ที่จะทำให้แผนการนี้บรรลุผล และ นี่ก็คือคุณสมบัติของสุนัขจิ้งจอก ทั้ง 2 คุณลักษณะนี้ก็คือ 2 ด้านของเหรียญเดียวหรือ 2 ด้านของบุคลิก ชายนั้นเอง

หญิงสาวที่ถูกเปรียบกับเมือง และ fortuna ถูกเอาชนะได้ด้วย 2 คุณลักษณะนี้³

เนื่องเพราะการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเมือง และเป็นเรื่องที่คาดเดาได้ยากเช่นเดียวกับ fortuna ดังนั้น บุรุษจึงเข้าสู่การเมืองหรือเมืองเพื่อที่จะเอาชนะเธอ

ยิ่งไปกว่านั้น นอกจากบุรุษของมาคิอาเวลลี หรือที่เรียกกันว่า “เจ้า” จะเข้าสู่การเมืองเหมือน บุรุษเข้าหาอิสตรีแล้ว เขายังเข้าหาเธอด้วยวิธีที่ “ผิดทำนองคลองธรรม” (immodest way) อีกด้วย ทั้งนี้ก็เพราะ Lucretia เป็นหญิงที่มีคู่ครองอยู่แล้ว ความขัดแย้งที่เราพบได้ในตัวของ Lucretia เอง ก็ คือ เธอเองก็ตระหนักดีในความผิดของเธอ “เมื่อเธอฟังแผนการของ Ligurio เธอปฏิเสธมัน เพราะ “บาป” (sin) และ “ความอาย” (shame)...” (Pitkin หน้า 111) แต่ที่สุดแล้วเธอก็ได้ทำตามแผนการ นั้น! ตามที่มาคิอาเวลลีได้กล่าวไว้ว่า อิสตรีนั้นชมชอบชายที่เข้าหา “ล่อลวง” (woo) เธอ บุรุษผู้มีความท้าทาย กล้าหาญ และเต็มไปด้วยเล่ห์กล

“ในคืนที่เธอใกล้ชิดกับวีรบุรุษ (hero) ของเธอนั้น Lucretia บอกกับเขา ว่า เธอรักเขา เพียงเพราะเธอถูกหลอกลวงตามแผนการของเขา---ถูกล่อลวงเพราะความฉลาดของวัยหนุ่ม, ความโง่ของสามีและแม่ของเธอ, และ ความละโมภของบาทหลวง” (Pitkin อ้างแล้ว หน้า 31)

³ ดูการเปรียบเทียบ หญิงสาวกับ Fortuna ได้ใน ไชยันต์ ไชยพร “ถ้ากระโดดที่ไม่ไกลจากเปลโดถึงมาคิอาเวลลี” ในวารสารฉบับเดียวกันนี้ หน้า 34

Pitkin ยังชี้ประเด็นสำคัญต่อไปอีกว่า Lucretia นั้น “มีความเหมือนกับสตรีโบราณท่านหนึ่ง ในอาณาจักรโรมัน ซึ่งเป็นผู้ที่เป็นศูนย์กลางในการก่อตั้งอาณาจักรดังกล่าว ตามที่ Livy ได้กล่าวไว้” (Pitkin อ้างแล้ว หน้า :47)

เมื่อเมืองไม่สามารถบรรลุเป้าประสงค์ได้ เพราะสามี “นักกฎหมาย” (When the city cannot be “consummated” because of her “lawyer” husband) เมื่อทุกฝ่ายตกอยู่ภายใต้กฎหมายทั้ง ๆ ที่ปัญหาที่รื้ออยู่นั้น อยู่เหนืออำนาจกฎหมายใด ๆ จะไปจัดการได้ “เจ้า” จึงต้องเข้ามาแก้ไข ไม่ว่าจะโดยถูกหรือผิดกฎหมายคือธรรมใด ๆ ก็ตาม

เจ้า เข้าสู่การเมืองเพื่อให้ทุกคนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของทุก ๆ คน โดยบางครั้งก็จำต้องละเมิดกฎบ้านเมือง เหมือน ๆ กับที่ “ราชาปราชญ์” (philosopher-king) ของเพลโต นั้นเป็นเสมือน “ผู้มอบกฎหมาย” (lawgiver) มากกว่าที่จะเป็น “นักกฎหมาย” (lawyer)

ทั้ง ราชาปราชญ์ และ เจ้า ต่างก็เข้าสู่การเมืองตามที่ “รัก” (eros) ของเขาเรียกร้อง แต่สำหรับมาคิอาเวลลีนัน “เจ้า” เข้าสู่การเมืองด้วยความปรารถนาชัดเจนกว่าราชาปราชญ์ของเพลโต (...more erotic than Plato's philosopher.) เพราะเขาเข้าสู่การเมืองเหมือนกับที่บุรุษเข้าหาสตรีเพื่อร่วมหลับนอนกับเธอ แต่เราก็คพบว่า เจ้า ของเขาสามารถประสบความสำเร็จได้เช่นกันในแง่นี้ เพราะเจ้าสามารถเติมเต็มความปรารถนาของเขาและยังสามารถช่วยเหลือคนอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จทั้งหมดได้ด้วยแรงปรารถนา---eros ของเขา

แต่นี่ไม่ใช่ในกรณีของราชาปราชญ์ของเพลโต เพราะโสกราตีสจำต้อง “ทับซ้อน” (sublimate) ความรักความปรารถนา (eros) ของเขาด้วย “รักแบบมิตรภาพ” (philia) และดังนั้นจึงกลายเป็น philos of wisdom เพื่อที่จะเอาชนะศัตรูรักของตน คือ Alcibiades

ในจุดนี้ไม่มีใครบอกได้ว่า ความปรารถนาที่โสกราตีสมีต่อ Alcibiades นั้นได้หายไปหรือไม่ เพียงเพราะเขาสามารถมีปรัชญาขึ้นในใจแล้ว

ดังนั้น ราชาปราชญ์ จึงตามหลัง เจ้า อยู่ 1 ก้าว เพราะเขาไม่สามารถที่จะบรรลุเป้าหมายแรกสุดของเขาได้ นั่นก็คือความต้องการคู่รักของเขา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรักของปราชญ์นั้นมุ่งไปที่ “แบบของความงาม” และแบบของความงามนั้นก็เชื่อมโยงกับ “แบบของความดี” (Symposium อ้างแล้ว)

ดังนั้นการตามหลังอยู่ 1 ก้าว นั้น จริง ๆ แล้วอาจเป็นการ “อยู่เหนือ” 1 ก้าว ก็ได้? เพราะจุดหมายหลักของความรักของปราชญ์นั้นก็คือโลกของแบบ หาใช่ความปรารถนาต้องการของ eros ซึ่งมีนัยแห่งโลกิยะที่ถือเป็น “ของต่ำ”

อย่างไรก็ตาม เราก็สามารถสรุปได้ว่าสำหรับเพลโต และมาคิอาเวลลีนัน ความรัก คือองค์ประกอบของการเมือง และดังนั้นการเมืองจึงเป็นเรื่องของ “จริยธรรม” (ethics) ด้วย ทั้งนี้เพราะการรักใคร่นั่น ก็คือการมอบสิ่งที่ดีที่สุดให้กับคนที่เรารัก ในการเมืองนั้น คนที่เรารัก (the beloved) ก็คือชุมชนของเราโดยส่วนรวม ดังนั้นในการเติมเต็มรักของผู้ปกครองก็คือการทำให้สิ่งที่ดีที่สุดให้กับชุมชน เพราะฉะนั้น หากปราศจากซึ่งรักแล้วไซ้ การเมืองก็เป็นเรื่องเปล่าประโยชน์ (Thus, without love,

politics is in vain.)

สำหรับเวเบอร์แล้ว ทฤษฎีเกี่ยวกับความรักของเขานั้น มีพื้นฐานอยู่บน 3 คุณลักษณะที่สำคัญ นั่นคือ “passion, a sense of responsibility, and judgement” (Weber อ้างแล้ว หน้า 352).

โดยพื้นฐานแล้ว passion นั้นเชื่อมโยงกับ eros แต่ทว่า passion ของเวเบอร์นั้น กลับเป็น passion ในแง่ของความคำนึงถึง “thing itself” (passion... “in the sense” of concern for the thing itself. (Sachlikeit) Weber อ้างแล้ว หน้า 353) เป็นแรงปรารถนาที่เชื่อมโยงกับ “สาเหตุ” (cause---Sache) หรือเชื่อมกับพระเจ้าผู้ทรงเป็นผู้ให้กำเนิดสรรพสิ่ง (ทรงเป็น cause ให้กับทุก ๆ สิ่ง) นั่นเอง

ยิ่งไปกว่านั้น เวเบอร์ ยังเน้นอีกว่า ความปรารถนาไม่ได้เป็นเพียงแค่ “sterile excitement” ดังนั้น passion สำหรับเวเบอร์จึงน่าจะเป็น agape มากกว่า eros ทั้งนี้เพราะ agape คือรักที่เป็นของพระเจ้า

“Love the Lord your God with all your heart, with all your soul, with all your mind”, and “Love your neighbor as yourself.” (อ้างใน Richardson and Bowden 1983 หน้า 9)

สำหรับคุณลักษณะอีก 2 ประการที่เหลือ ก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะ “เพียงแค่มิแรงปรารถนาไม่ว่าจะจริงแท้แค่ไหน ก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดนักการเมือง หากว่าแรงปรารถนานั้นไม่ใช่เพื่อ cause และดังนั้น การมี “ความรับผิดชอบ” (responsibility) ต่อ cause นั้น จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะขึ้นำการกระทำต่างๆ” (Weber อ้างแล้ว หน้า 353)

และดังนั้น “judgement” จึงเป็นส่วนที่สำคัญด้วย เพราะมันคือ “ส่วนความสามารถของมนุษย์ที่จะรักษารูปประกอบภายในของมนุษย์ และทำให้มนุษย์สงบเยือกเย็นพอที่จะรับรู้ความเป็นจริงในโลก อีกนัยหนึ่งก็คือ มี “การรักษาระยะห่าง” (distance) จากสรรพสิ่งและผู้คน (Weber เพิ่งอ้าง)⁴

ด้วยองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ นักการเมืองจะปลอดจากสภาพ “ว่างเปล่า” (vanity) ที่อาจทำให้เขากลายเป็นเพียง “นักการเมืองผู้กระหายอำนาจ” (power politician) ซึ่งนั่นหมายถึงการทำทุกอย่างเพื่ออำนาจ โดยปราศจากจุดมุ่งหมายใด ๆ

สำหรับเวเบอร์ การเมืองจะไม่สามารถบรรลุถึงได้เพียงแค่ “hot passion” หรือ “cool judgement” อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น หากแต่ต้องมีทั้ง 2 อย่าง อยู่คู่กันในชีวิตใจ (soul) ของมนุษย์

⁴ มีระยะห่างในแง่ที่จะช่วยให้เราได้มีเวลาพิจารณาตัดสินสิ่งต่าง ๆ ด้วย วิจารณ์ญาณ หาใช่การมีระยะห่างในแง่ที่ทำตัวเหินห่างจากผู้คนและสังคม

แน่นอนว่า การเมืองคือกิจกรรมที่ “นำโดยหัว” หรือเหตุผล (conducted with the head,...) แต่การอุทิศตนเพื่อการเมืองจะเกิดขึ้นได้ก็โดย “แรงปรารถนา” (passion) เท่านั้น (Weber เพิ่งอ้าง)

การที่จะรักษาคุณสมบัติทั้ง 2 คือ hot passion และ cool judgement ไว้ได้นั้น judgement ต้องอยู่เหนือ passion “มีเพียงผู้ที่รักษาระยะห่างกับสรรพสิ่งได้เท่านั้น ที่จะบรรลุถึงการควบคุมจิตใจ (soul) ของตนได้” (เพิ่งอ้าง)

อย่างที่ได้อ้างแล้วว่า การรักษาระยะนั้น เชื่อมโยงกับ judgement ดังนั้น การควบคุมจิตใจของมนุษย์ได้ (ซึ่งบ่งบอกเป็นนัยถึงการผสมผสานระหว่าง passion กับ judgement) ก็คือการที่เราเน้นไปที่ cool judgement มากกว่า hot passion

เมื่อถึงจุดนี้ เราจะสามารถเปรียบเทียบแนวคิดของปราชญ์ทั้ง 3 ได้ กล่าวคือ ประการแรก เราตระหนักได้ว่า สำหรับเพลโตและมาคิอาเวลลีนั้น eros เป็นคุณสมบัติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

สำหรับเวเบอร์แล้ว มันคือ agape ซึ่งเป็นรักของพระเจ้า มากกว่า eros และดังนั้นสำหรับเวเบอร์ การเมืองที่เต็มไปด้วยความรุนแรงนั้น สามารถเชื่อมโยงได้กับ “religion of salvation” และดังนั้นจึงเชื่อมโยงได้กับจริยธรรม (ethics)

อย่างไรก็ตาม ในการเข้าสู่การเมืองนั้น ความขัดแย้งดั้งเดิมระหว่าง the ethic of principled conviction (Gesinnung) และ the ethic of responsibility⁵ จะเกิดขึ้น และในทางการเมืองแล้ว เวเบอร์เห็นว่า ปัญหานั้นไม่ใช่ว่า ทั้ง 2 ส่วนควรจะถูกกำจัดออกไป หรือ 1 ใน 2 นี้เท่านั้นที่จะได้รับการเลือกให้ดำรงอยู่ แต่อยู่ที่ว่าเราจะทำอย่างไรที่จะเอาชนะเหนือความขัดแย้งดั้งเดิมระหว่างทั้ง 2 ส่วน (เราจะทำอย่างไรจึงจะอยู่ร่วมกับทั้ง 2 ส่วนนี้ได้โดยไม่เกิดปัญหาคือ)

หากคน ๆ หนึ่ง เลือกทางเดินสายการเมือง โดยถือมันเป็น vocation กล่าวคือ ถือว่าเป็น calling from God เขาก็จะต้องพึงตระหนักว่า ในการเมืองนั้น ethic of principled conviction ไม่สามารถช่วยเขาให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองได้ เพราะการเมืองนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความรุนแรงและอำนาจ

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า มันจะไม่มีช่องว่างสำหรับ ethic of principled conviction อยู่ในการเมืองเสียเลยทีเดียว อย่างที่ได้กล่าวแล้วว่า นักการเมืองต้องการความปรารถนา (passion) ในการอุทิศตนเพื่อ cause หรือ God การเป็นนักการเมืองที่แท้จริง จึงหมายถึง การที่จะต้องรู้ว่า ควรทำอย่างไรจึงจะจัดการกับความขัดแย้งระหว่าง ethic ทั้ง 2 ได้

⁵ ในฉบับ Gerth และ Mills นั้น ethic of principled conviction ถูกแปลว่า ethic of ultimate ends หรือจริยธรรมต่อจุดหมายสูงสุด ส่วน ethic of responsibility นั้น ใช้เหมือนกับ Lassman และ Speirs.

บทสรุป

สำหรับเพลโต และมาคิอาเวลลี นั้น ราชาบราษณ์ และ เจ้า เข้าสู่การเมืองโดย eros แต่สำหรับเวเบอร์นั้น การมี agape---acosmic love---love of brotherliness (Bologh 1990) ในการเข้าสู่การเมืองเพื่อรับใช้พระเจ้า จะเป็นเรื่องสำคัญกว่า eros.

ดังนั้น การเมืองจึงนำมนุษย์สู่การไถ่บาป (salvation) ได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเมืองจำต้องอาศัย “วิธีการอันรุนแรง” (violent means) ซึ่งเปรียบได้กับ “อารมณ์อันร้อนแรง” (hot passion) มากกว่าคำนึงถึงแต่ “จุดหมายหลัก” (ultimate ends)

การคำนึงถึง cause แต่เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ แต่ขณะเดียวกันการคำนึงถึงแต่ violent means แต่เพียงอย่างเดียวก็ไม่พอด้วย

The ethic of responsibility จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะกอบกู้ ethic of salvation ให้คงอยู่ได้ในการเมืองที่ต้องมีความรุนแรงเพราะมันจะช่วยให้เราสามารถโยน passion เข้ากับ cause ได้ ซึ่งนั่นก็หมายถึงการที่ hot passion ผสมผสานไปกับ cool judgement

ในการเมืองเราเรียนรู้ว่าความเป็นจริงที่มีแต่วิธีการอันรุนแรง (violent means) นั้นแตกต่างจากจุดมุ่งหมายแห่งอุดมคติ (ideal end) อย่างไร และผู้ที่มี responsibility เท่านั้นที่จะสามารถกระทำสิ่งรุนแรงต่าง ๆ ได้โดยที่ยังคงความเชื่อมั่นต่อพระเจ้าอยู่ และนี่เองจะทำให้เราเข้าถึงจุดที่ Luther กล่าวไว้ว่า “Here I stand, I can do no other.”

การเมืองจะทำให้เราเรียนรู้ว่าจะอยู่คู่กับ “hot passion” และ “cool judgement” ได้อย่างไร

สำหรับเวเบอร์แล้ว มนุษย์จะเป็นมนุษย์หรือแม้แต่เป็น “วีรบุรุษ” (hero) ได้ ก็โดยผ่านการเมือง เพราะการเมืองจะพิสูจน์ให้เขาผู้ยังอ่อนต่อโลกว่า “ปีศาจ” (devil) หรือโลกในความเป็นจริงนั้นเป็นอย่างไร

ดังนั้น มนุษย์จึงต้อง “เติบโต หากเขาต้องการที่จะเข้าใจปีศาจ” (“...become old if you want to understand him [the devil---ผู้เขียน]”) (Goethe, *Faust*. อ้างใน Weber อ้างแล้ว หน้า 367)

สำหรับเพลโตแล้ว บราษณ์ ต้องกลับคืนสู่ “ถ้ำ” (Cave) เพื่อที่จะช่วยเหลือผู้อื่นที่ยังตกอยู่ในโลกแห่งมายา ในการที่จะทำอย่างนั้นได้ เขาต้องกลายเป็น “ราชาบราษณ์” (philosopher-king) ผู้มี

⁶ หรือ “The devil is old; grow old to understand him!” ในฉบับ Gerth และ Mills

เป้าหมายที่จะนำเอาความดีและสิ่งดี ๆ สู่ชุมชนของเขาและเพื่อตัวเขาเองด้วย กล่าวโดยสรุปแล้ว ประชาชนต้องรู้จักและเข้าใจ “การเมืองในใจ” (politics of the soul) ของเขา นั่นก็คือ การปกครองโดยปัญญาเหนือส่วนอื่น ๆ ก่อนที่จะเข้าสู่การเมือง

เช่นเดียวกับราชาประชาชนของเพลโต “วีรบุรุษ” (hero) ของเวเบอร์ จะสามารถเข้าสู่การเมืองได้ก็ต่อเมื่อเขาจะรู้ว่าจะควบคุมความขัดแย้งระหว่าง passion กับ judgement ได้อย่างไร และเขาจะทำได้ ก็โดยการยกระดับ judgement ให้สูงกว่า passion เหมือนกับที่เพลโตให้ wisdom อยู่เหนือกว่า spirit และ desire และดังนั้นมนุษย์จะเข้าสู่การเมืองได้และรู้จักวิธีที่จะจัดการกับความขัดแย้งระหว่าง “เป้าหมาย” (end) และ “วิธีการ” (means) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับมาคิอาเวลลีนัน “เจ้า” จำเป็นต้องรู้ถึงความขัดแย้งในลักษณะคล้าย ๆ กันนี้ กล่าวคือ ความขัดแย้งระหว่าง “ราชสีห์” กับ “สุนัขจิ้งจอก” หรือการมีคุณสมบัติแบบ “องอาจ” เยี่ยงราชสีห์ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักการใช้ “เล่ห์เหลี่ยม” แบบสุนัขจิ้งจอก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ต่อทุก ๆ ฝ่าย (รวมทั้งตัวเขาเอง) ในเมืองของตน

และเมื่อเขาตระหนักถึงความขัดแย้งที่วุ่นวายนี้เท่านั้น ที่จะทำให้เขาสามารถดำเนินงานทางการเมืองได้เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและของเขาเอง เพราะเขาจะไม่ยึดติดอยู่กับกฎหมายศีลธรรมใด ๆ หากสิ่งเหล่านั้นจะไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ในความคิดของเวเบอร์ “วีรบุรุษ” (hero) ต้องตระหนักว่า โลกในอุดมคตินั้นไม่มีอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง⁷ และดังนั้น เขาก็จะสามารถจัดการกับการเมืองได้ โดยไม่ถูกเรียกว่าเป็น “ทารกทางการเมือง” (political infant)

กล่าวโดยสรุปแล้ว passion (eros, agape) และ judgement เป็น 2 คุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า และมีเพียงผู้ที่สามารถประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างทั้ง 2 สถานะ ภายในจิตใจได้เท่านั้น ที่สามารถเข้าสู่การเมืองที่ ๆ ซึ่งมีความขัดแย้งระหว่างทั้ง 2 อยู่

หากกล่าวตามคำพูดของเวเบอร์ “แม้จะมีอุปสรรคนานับประการดังที่กล่าวมาแล้วนี้ มีเพียงผู้ที่สามารถจัดการกับความขัดแย้งทั้ง 2 นี้ได้เท่านั้น ที่มี “vocation” สำหรับ “การเมือง” (“in spite of everything---only someone like this has a “vocation” for politics.”) (Weber อ้างแล้ว หน้า 369)

⁷ แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง มนุษย์ก็สามารถเชื่อมตนเองและกิจกรรมของเขาเข้ากับ cause หรือ God ซึ่งเป็นสิ่งในอุดมคติได้

ในทางกลับกัน มีเพียงผู้ที่เข้าสู่การเมืองเท่านั้น ที่มีแนวโน้มว่าจะสามารถตระหนักและเข้าใจถึงความเป็นจริงในโลกนี้ นั่นคือ เขาจะสามารถเข้าใจ “ปีศาจ” ดังนั้นมนุษย์จึงต้องการการเมือง อย่างน้อยที่สุดก็ภายในใจของเขาเอง เพื่อที่จะเป็นมนุษย์ที่แท้จริง

บรรณานุกรม

- Bologh, Roslyn W. 1990. *Love or Greatness: Max Weber and masculine thinking: A feminist inquiry*. Unwin Hyman: London.
- Kaufmann, W. 1968. *Nietzsche: Philosopher, Psychologist, Antichrist*. New Jersey: Princeton University Press.
- Pitkin, H. 1984. *Fortune Is a Woman*. University of California Press: London.
- Plato. 1987. *The Republic* (trans. by Desmond Lee). Penguin Books.
- Plato. 1951. *The Symposium* (trans. by Walter Hamilton). Penguin Books.
- Richardson, A. and Bowden, J. 1983. *A New Dictionary of Christian Theology*. SCM Press: London.
- Weber. 1994. “The Profession and Vocation of Politics” in *Weber Political Writings* (eds. by Peter Lassman and Roland Speirs). Cambridge University Press. Cambridge.